

Saudade

Matković, Petra

Undergraduate thesis / Završni rad

2020

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Academy of Fine Arts / Sveučilište u Zagrebu, Akademija likovnih umjetnosti**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:215:925622>

Rights / Prava: [In copyright](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2021-04-23**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Academy of Fine Arts in Zagreb](#)

Akademija likovnih umjetnosti

Sveučilišta u Zagrebu

Nastavnički odsjek

Petra Matković

SAUDADE

ZAVRŠNI RAD

PREDDIPLOMSKI SVEUČILIŠNI STUDIJ LIKOVNA KULTURA

Zagreb, 2019./2020.

Kolegiji: Kiparstvo, Grafika, Slikanje

Mentori/profesori iz glavnih umjetničkih predmeta:

- Ivan Fijolić, doc.dr.art.
- Igor Čabraja, doc.dr.art.
- Snježana Ban, doc.dr.art.

SAUDADE

Sažetak

Saudade/səw'ðaði / označava pojam u portugalskom jeziku kojeg ne možemo točno prevesti, a povezan je s nostalgijom, melankolijom i čežnjom. *Saudade* je povezana s jakom valorizacijom prošlosti, kontemplacijom prolaznosti i ljepotom propadanja sa suptilnim ponosom i radošću na pozitivan način.¹

Spoznaja da čitav ovogodišnji rad mogu povezati jednom riječju dovela me do zaključka da je *saudade* trenutno polazište mog stvaralaštva. Fascinirana prošlim vremenima oduvijek sam uživala u pričama svojih baka, u gledanju starih fotografija i slušajući staru glazbu. Često se prepustim mašti i proživljavam tuđe uspomene što me kasnije navodi na interpretaciju u likovnom izrazu. Romantizirane priče protkane osjećajima *saudade*, glazbom i mojom maštom kontekstualna su podloga za nastanak mojih radova.

U kiparstvu sam provukla svoju ideju kroz ovogodišnju temu istraživanja materijala. Okušala sam se u dva vrlo različita materijala, i nastojeći poštovati njihovu prirodu, izradila dvije skulpture, jednu od drveta, drugu od poliestera. Radom u bakropisu i rezervašu upoznala sam nove grafičke tehnike i otkrila svoje preferencije. Rezervaš, koji mi više odgovara, omogućio mi je vjerniji prijenos ideje u djelo. Na ovogodišnjem kolegiju slikanja svakako je naglasak na atmosferi koju gradim uglavnom plavkastim tonovima.

Ključne riječi: saudade; atmosfera; drvo; poliester; uljane boje; rezervaš

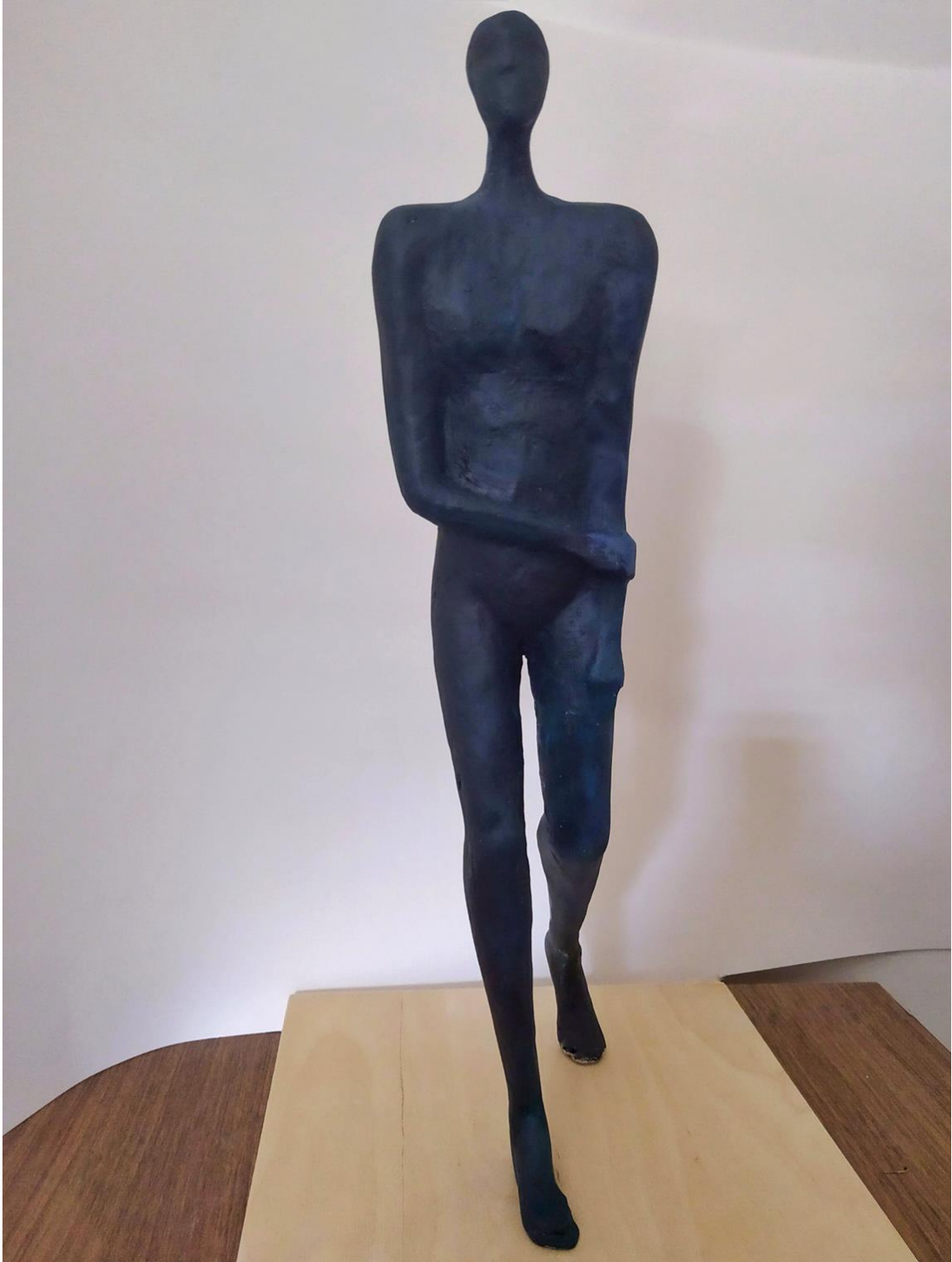
¹<https://hr.wikipedia.org/wiki/Saudade>, posjećeno 20. Travnja 2020.

SAUDADE

Ideje za ovogodišnju nastavu iz kiparstva počela sam razvijati krajem ljeta. Budući da me zanima figurativno kiparstvo, izazov mi je pretočiti osjećaj u formu, odnosno apstraktnu ideju u opipljivi, prepoznatljivi oblik. U planu je bila izvedba serije od tri skulpture i jedne skulpturalne skupine od poliestera, no promjenom situacije dobila sam priliku raditi s drvetom, što bi u Zagrebu bilo teško izvedivo. Tako su ove godine nastale dvije skulpture: *Prolaznik* i *Susret*.

Prolaznik je dio prvotne ideje koja je obuhvaćala tri stajaće figure u pokretu. Izrada ove skulpture započela je modeliranjem gline potom odljevom u gipsu koji služi kao kalup za odljev u poliesteru. Poliesterski pozitiv grube je površine, neugledne sivkaste boje i potrebno ga je izbrusiti i očistiti te patinirati po vlastitom izboru. *Prolaznik* prikazuje čovjeka u hodu, on korača kroz život svjestan svoje prolaznosti.

Susret je nastao kao produkt izvanredne situacije. Na Pelješcu, okružena prirodom i mnoštvom mogućnosti za rad u raznim materijalima, odlučila sam se na rad s drvetom. Drvo, kao jedno od tradicionalnih materijala u kiparstvu, zbog svoje ljepote i sirovosti činilo mi se kao najbolji odabir materijala za istraživanje. Još jedan aspekt drva koji me privukao njegova je prolaznost. Za razliku od primjerice kamena ili metala, drvo je izloženije propadanju i nestajanju što sa sobom nosi posebnu ljepotu i simboliku. Ova jednostavna skulpturalna skupina sastavljena je od dva dijela, od baze koju čini blok od hrastovine te tri siluete ljudskog lika izrezane od kore česmine. Ovu sam skulpturalnu skupinu htjela izraditi poštujući materijal, na način da što više sačuvam izgled i svojstva drveta. Figure ove skupine prikazane su tako da hrapava strana kore pretstavlja leđa, a unutarnja, glatka i svijetla strana pretstavlja prednju stranu. Rasporedom figura postiže se kontrast između grubosti kore i mekoće unutrašnjosti, a kontrastirane strane stvaraju ritam. Najveći mi je izazov i najveća želja u kiparstvu uspjeti dočarati atmosferu, što sam u ovoj skulpturalnoj skupini pokušala izduljenim, ukočenim siluetama, postavljenim na međusobnoj distanci.

Prolaznik, 2020., poliester

Susret, 2020., drvo

SAUDADE

U grafici su me najviše inspirirala djela koja na prvi pogled odaju snažnu emociju i ekspresiju. Snaga grafike leži upravo u tom kontrastu kojeg stvara crni otisak na bijelom papiru. Stoga uzore za grafiku najčešće tražim u njemačkom ekspresionizmu te u radovima umjetnika poput Edvarda Muncha i Kathe Kollwitz.

Budući da smo se na trećoj godini upoznawali s tehnikama dubokog tiska, to mi je otvorilo brojne mogućnosti što se tiče odabira tehnike. Za početak, imala sam priliku okušati se u bakropisu. Bakropis iziskuje određenu količinu strpljenja i pedantnosti, pogotovo kada se radi o dobivanju suptilnih svjetlosnih prijelaza, ostvarivih jedino grafičkom modelacijom. Pošto kod grafike težim ekspresivnijem izrazu odlučila sam se za tehniku koja mi to dopušta u najvećoj mjeri. Rezervaš je tehnika u kojoj je izrađen ovaj rad i tehnika koja najviše odgovara mojim tendencijama. Motiv se na ploču nanosi kistom i smjesom šećera i tuša ili tempere direktno na metalnu pločicu. Ono što rezervaš čini posebnim svakako su potezi kista i prozirna tekstura što pridonosi slikarskom dojmu otiska. Na taj je način rezervaš bliži slikarstvu, motiv je doslovno oslikan preko ploče. Daljnja obrada uključuje premazivanje ploče tankim slojem asfalta kako bi se zaštitio neoslikani dio. Potom se ploča namače u toploj vodi kako bi se otopio šećerni dio kojim je slikan motiv. Ploču zaprašujemo kolofonijem, a finu prašinu na površini ploče fiksiramo zagrijavanjem. Ploča se zatim jetka, prilikom čega kiselina nagriza eksponirani dio.

Posljednji put jedini je grafički list u kojem sam uspjela do kraja iznjedruti originalnu ideju. Skica za ovaj rad nastala je još prošle godine kao crtež s ugljenom. Prikaz je to dvoje staraca u zagrljaju prožet nježnom melankolijom i sa suptilnim nagovještajem budućnosti u obliku crne sjene nadvijene nad figurama. Kao i kod slikarstva i kiparstva, u grafici također želim što jasnije dočarati atmosferu. Prilikom izrade matrice pazila sam na teksturu te se odlučila za grublji kist koji će ostavljati vidljivije tragove i time stvarati ritam. Jednostavnom promjenom smjera širokog poteza kista sugeriram različite plohe i njihove prostorne odnose, a različitim količinama boje i šećera kojima nanosim potez nastojim dočarati različite teksture. Manja količina boje na širokom kistu i blago zamašćenoj ploči ostavlja pruge koje svojim minimalnim razlikama u ritmu i usmjerenju sugeriraju različite karaktere površina, a veća količina boje u potpunosti prekriva površinu ploče i u konačnici u otisku daje punu, crnu površinu.

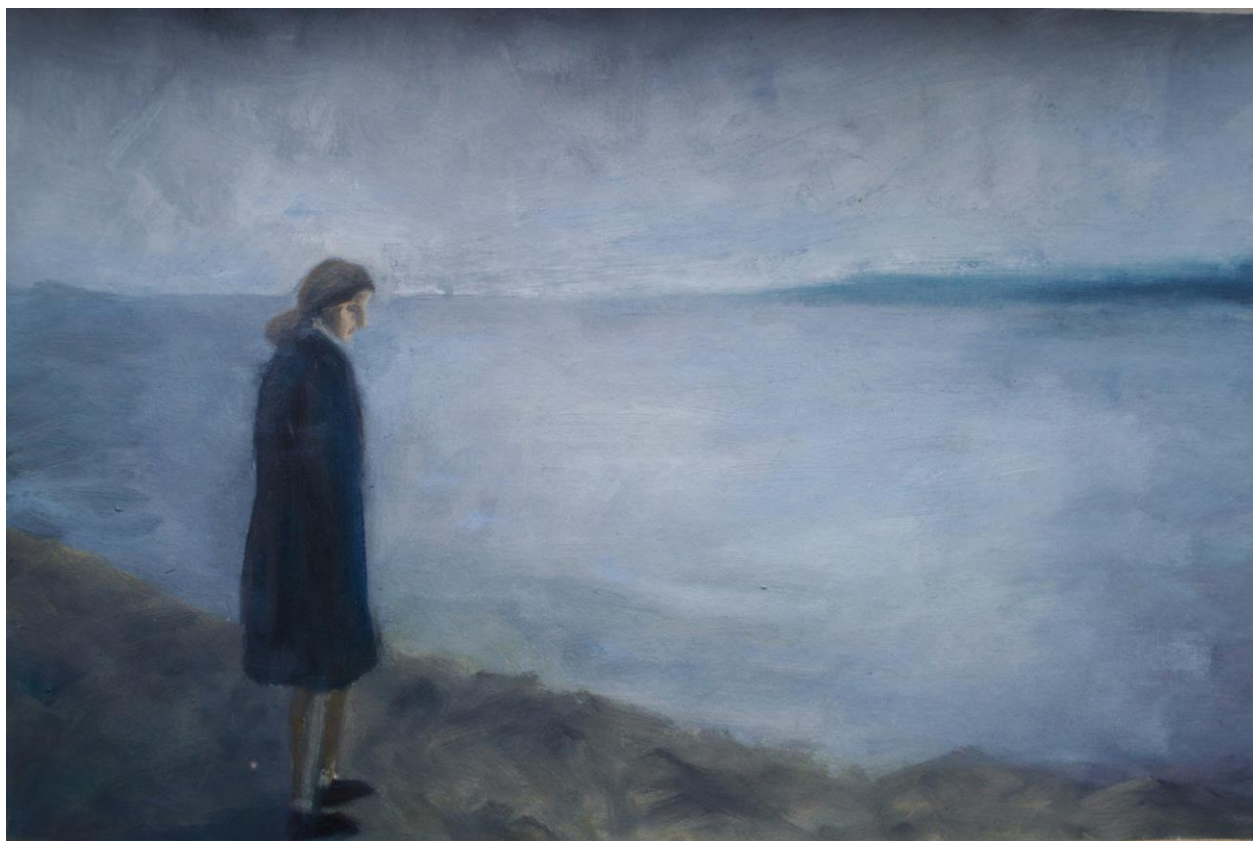
Posljednji put, 2020., rezervaš

SUDADE

Atmosfera mi je u slikarstvu, kao i u grafici i kiparstvu, ključni element izričaja. U ovogodišnjoj sam nastavi slikarstva kroz seriju pejzaža nastojala dočarati atmosferu gradeći je bojama i suptilnim premazima kista. Od desetak radova izdvojila bih dvije slike kojima sam se najviše približila izvornoj ideji. Slike su nastale u različitim trenucima, jedna na samom početku nastave, druga pred kraj.

Slika *Žena koja čeka* nastala je u prvom semestru u tehnici ulje na platnu. Budući da dobar dio svog vremena posvećujem intenzivnom slušanju glazbe, mnogi su moji radovi direktno inspirirani glazbom, pa tako i ova slika. Emocija koju prenosi glazba, u meni pobuđuje ideje, odnosno slike koje izražavam kroz likovno stvaralaštvo. Slika prikazuje žensku figuru na obali okrenutu prema moru. Kompozicija je jednostavna, plohe neba i mora podijeljene su suptilnim prijelazom u nijansama plave, dok je obala prikazana blagom dijagonalom. Okomita figura smještena u lijevom dijelu slike označava centar kompozicije. Paleta je također jednostavna i prigušena, prevladavaju plavi tonovi koji lazurnim potezima kista grade more i nebo, dok su obala i žena prikazane hladnim tonovima smeđe i sive boje. Kod prikaza figure i obale nanosi kista nešto su pastozniji čime suptilno pokušavam dočarati odnos udaljenosti.

Sjećanje na Rimini, također ulje na platnu, dimenzijama je veća slika nastala u jeku pandemije. Vrijeme socijalnog distanciranja idealno je za refleksiju prošlosti, stoga sam inspirirana prošlim vremenima naslikala sliku u kojoj nastojim dočarati vlastiti doživljaj zore u Riminiju koji sam imala priliku posjetiti prije tri godine. Kompozicija je podijeljena linijom horizonta na pola, a donji dio reže blaga dijagonala omekšana suptilnim prijelazima između plavičastih i pješćanih tonova. Paleta boja je pastelna s prevladavajućim tonovima plave i ružičaste boje nanesenih lazurno na teksturu platna čime postizem prozračnost i nježnost ugođaja. Dojam prostranstva nastojim prikazati perspektivnim skraćivanjem figura raspoređenih duž obale. Iako prikazuje trenutak sreće i ljepote, slika je protkana nostalgijom izazvanom trenutnim stanjem bez sloboda koje smo nekoć uzimali zdravo za gotovo.

Žena koja čeka, ulje na platnu, 2019.

Sjećanje na Rimini, ulje na platnu, 2020.